

AGRICULTURAL LOANS IN THE BANKING SYSTEM IN MOLDOVA: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

CREDITELE AGRICOLE ÎN SISTEMUL BANCAR DIN MOLDOVA: OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ

TCACI Mirela, studentă, specialitatea: Finanțe și Bănci
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail autor: tcaci.mirela@ase.md

Abstract: *The agricultural sector in Moldova is very important and contributes to the economy through the GDP and employment. Considering the country's natural resources, the agricultural credit is very important for assuring food security, getting competitive benefits, and backing balanced development. This paper covers the agricultural credit analysis for three and a half years and projects the period under review to extend until 2024. Emphasis is made on the impact of governmental policy, financial regulation, and international undertakings. For all the importance it has, agricultural credit is not free of underlying challenges, such as climate risks, absence of good collateral, expensive financing, and non-adequate financial literacy of the clientele. The analysis of credit volume evolution from 2014 to 2024 shows a distinctive pattern of fluctuations which are the results of the economic conditions, changes in the policy, and the external shocks like COVID. This study finds improvement of financial infrastructure more educated farmers and public-private partnership to be critical in increasing access to agricultural credit for long-term sectoral sustainability.*

Key words: *loan, agriculture, financing, development*

JEL CLASSIFICATION: Q14, O13

INTRODUCERE

Sectorul agricol joacă un rol extrem de important în economia Republicii Moldova, contribuind major la PIB și la ocuparea forței de muncă. Fiind o țară cu resurse naturale limitate, Moldova depinde în mare măsură de agricultura sa pentru asigurarea securității alimentare și pentru generarea veniturilor din exporturi. În acest context, accesul la creditarea agricolă este un instrument vital pentru sprijinirea dezvoltării sustenabile a fermierilor și pentru creșterea competitivității sectorului dat. Creditul agricol le oferă fermierilor resursele financiare necesare pentru investiții în tehnologie, echipamente moderne, și pentru a asigura continuitatea activităților agricole, în special în perioadele de incertitudine sau de fluctuație a prețurilor. Această lucrare își propune să ofere o analiză detaliată a evoluției creditelor agricole în Moldova în perioada 2014-2024, examinând impactul politicilor guvernamentale, a reglementărilor financiare și a inițiativelor internaționale asupra sectorului agricol. Prin această cercetare, se urmărește conturarea unei imagini clare a modului în care sectorul agricol moldovenesc a evoluat din perspectiva accesului la finanțare și identificarea oportunităților de dezvoltare viitoare (Cociug & Mistrean, 2022; Mistrean, 2023; Mistrean, 2024).

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Creditarea agricolă în Republica Moldova întâlnește provocări majore, cum ar fi riscurile climatice, lipsa garanțiilor și costuri ridicate de finanțare. Scopul acestei lucrări constă în analiza pieței creditelor agricole, evidențierea tendințelor în acest domeniu, și stabilirea provocărilor și oportunităților pentru dezvoltarea durabilă a sectorului agricol.

Studiul dat este efectuat în baza evoluției creditelor bancare în sectorul agricol în perioada 2014-2024. Evoluția creditelor agricole în Moldova în perioada 2014-2024 a fost influențată de o

multitudine de factori interni și externi. Printre acești factori se regăsesc schimbările economice globale, fluctuațiile politice, condițiile climatice extreme, precum și evoluția cadrului legislativ și a reglementărilor financiare la nivel național. Acest lucru poate fi observat în diagrama de mai jos, care reflectă practice cum a evoluat volumul creditelor agricole în perioada 2014-2024.

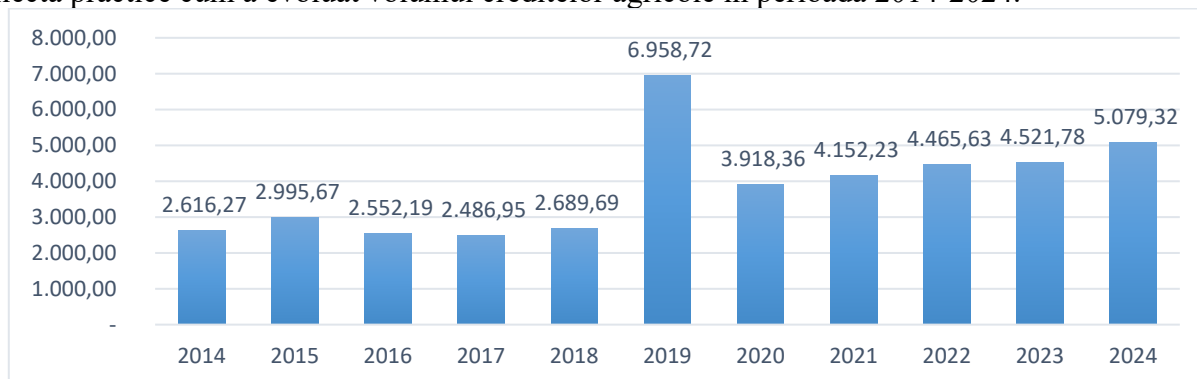

Figura 1. Evoluția volumului creditelor agricole bancare în perioada 2014-2024, mil. lei.

Sursa: elaborat de autor în baza Rapoartelor anuale ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2014-2024. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB7.xhtml>

În deceniul precedent, în condițiile factorilor economici, climatici și politici, s-au produs schimbări semnificative în creditarea bancară agricolă, preeminent a Republicii Moldova. În anii 2013 până în 2015, fermierii lucrau în condiții relativ bune datorită subvențiilor de la stat și a dobânzilor mici care au făcut disponibile investiții în infrastructură și echipamente moderne. Anii 2016 până în 2018 au adus mai multe posibilități prin colaborarea dintre bănci și organizații internaționale privind accesibilitatea creditului de investiții pentru mecanizare și creșterea productivității. Anul 2019 a fost un an al aprofundării creditării agricole, în mare parte determinată de extinderea programelor guvernamentale și de cererea în creștere din partea fermierilor. Impactul economic al pandemiei a creat incertitudine pe tot parcursul anului 2020, acest factor, în combinație cu seceta severă, a încetinit procesul de recoltare, împingând treptat cererea de credit din ce în ce mai scăzută. În continuare vom analiza cum au evoluat creditele pentru agricultură în monedă națională și în valută.

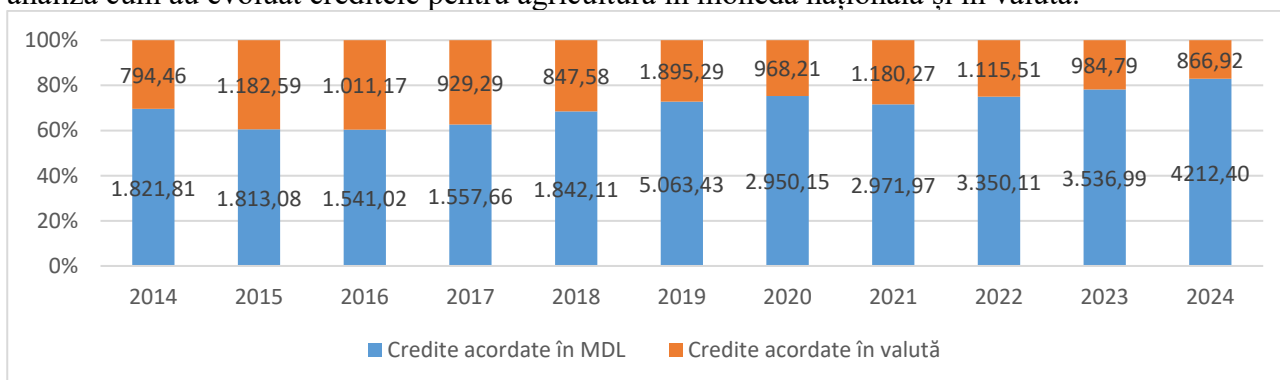

Figura 2. Creditele bancare acordate în agricultură în MDL și în valută în perioada anilor 2014-2024, mil. lei.

Sursa: elaborat de autor în baza Rapoartelor anuale ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anii 2014-2024. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB7.xhtml>

Analizând tabelul de mai sus putem menționa că creditele bancare acordate agriculturii în MDL au o evoluție relativ stabilă, cu unele devieri mai vizibile în 2019, când volumul creditelor în MDL a crescut considerabil. La fel, această creștere este vizibilă și în cazul creditelor bancare agricole acordate în valută. Această creștere majoră, comparative cu anii precedenți, a fost datorată subvențiilor guvernamentale și programelor de sprijin care au stimulat fermierii să investească în dez-

voltare. Scăderea bruscă a creditelor agricole în Republica Moldova în 2020 a fost cauzată de pandemia COVID-19, care a adus incertitudine economică și a determinat fermierii să fie mai precauți în accesarea finanțărilor. Seceta severă din acel an a afectat recoltele și veniturile fermierilor, limitând capacitatea acestora de a contracta noi credite.

Tabelul 1. Credite agricole acordate de băncile licențiate din Republica Moldova

Anul	2014		2024	
Bănci	Suma, mil. lei	Pondere, %	Suma, mil. lei	Pondere, %
BC „MAIB” SA	902,67	34,5	2 083,72	41,02
BC „Moldindconbank” SA	446,49	17,07	535,55	10,54
BC „ProCredit Bank” SA	289,79	11,08	934,63	18,4
BC „Victoriabank” SA	247,19	9,45	197,28	3,88
BC „Energbank” SA	166,86	6,38	57,47	1,13
BC „Eximbank” SA	149,69	5,72	50,35	0,99
BC „Banca Socială” SA	121,9	4,66	-	0
„FinComBank” SA	97,49	3,73	357,44	7,04
BCR Chisinau SA	80,53	3,08	-	0
OTP Bank SA	46,95	1,79	645,59	12,71
Banca de Economii SA	34,37	1,31	-	0
BC „Comertbank” SA	12,99	0,5	56,78	1,12
BC „Unibank” SA	12,64	0,48	-	0
BC „EuroCreditBank” SA	6,72	0,26	160,5	3,16
Total credite agricole	2 616,27	100	5 079,32	100

Sursa: elaborat de autor în baza Rapoartelor anuale ale Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2014-2024. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/drsb/DRSB7.xhtml>

În continuare vom efectua o analiză a evoluției creditelor bancare acordate agriculturii în baza rezultatelor din 2014 și din 2024. Astfel, observăm că banca care a acordat cel mai mare volum de credite pentru agricultură este BC „Moldova-Agroindbank” S.A. În anul 2014 ponderea creditelor agricole acordate de MAIB este de 34,50% din totalul de credite acordate agriculturii în acel an, iar în 2024, volumul acestor credite s-a majorat până la valoarea de 41,02%, ceea ce este cu aproximativ 10% mai mult. Următoarea bancă care a acordat un volum considerabil de credite pentru agricultură în 2014 este BC „Moldindconbank” S.A., care în 2014 a acordat 17,07% din totalul de credite pentru agricultură din acel an. Totodată, în anul 2014 a început procesul de lichidare a 3 bănci comerciale, ceea ce a determinat scăderea volumului creditelor acordate în următorii ani, atât pentru sectorul agricol, cât și la general pe sectorul bancar, din cauza diminuării încrederii persoanelor către bănci.

Oportunitățile de dezvoltare a creditării agricole sunt multiple și pot stimula creșterea sectorului. Un aspect esențial este digitalizarea, care îmbunătățește accesul fermierilor la finanțare. Tehnologiile financiare, dezvoltate de fintech-uri, facilitează evaluarea rapidă a creditelor și reduc costurile administrative, contribuind la un proces mai eficient și transparent (Mistrean, 2015; Mistrean, 2021). În plus, instituțiile financiare pot crea produse financiare specializate, cum ar fi microcreditele, leasingul agricol sau eco-creditele pentru fermierii care adoptă practici sustenabile. Aceste soluții sunt mai accesibile și flexibile, fiind esențiale pentru micii fermieri. Programele de subvenții sau garanții guvernamentale pot reduce riscurile pentru bănci și stimula finanțările. PNUD subliniază importanța acestor parteneriate pentru mobilizarea resurselor financiare necesare. Accesul la fonduri internaționale reprezintă o oportunitate semnificativă pentru fermieri, în special prin fondurile UE destinate agriculturii sustenabile. Fermierii care beneficiază de consiliere financiară pot lua decizii mai informate și vor avea o mai bună încredere în sistemul bancar, ceea ce îmbunătățește accesul lor la credite, conform unui studiu al Institutului de Cercetări Economice și Sociale (Mistrean, Bușmachiu & Staver, 2022).

CONCLUZIE

Finanțarea și creditarea în sectorul agricol deschid numeroase oportunități de creștere și dezvoltare, atât pentru producția agricolă, cât și pentru antreprenorii din acest domeniu și afacerile lor. Sprijinul financiar oferit de diverse proiecte contribuie la evoluția constantă a agriculturii, având un impact pozitiv asupra producției în sectoare precum cel vegetal și animalier. Sectorul agroalimentar necesită investiții și o atenție specială, mai ales în contextul vulnerabilității la condițiile climatice din Republica Moldova, care pot afecta acest domeniu. În ciuda unor scăderi în anumite segmente, sectorul animalier și cel agricol în ansamblu înregistrează o stabilitate și o producție ridicată, impulsionate de sprijinul financiar. Aceste investiții, deși modeste, susțin dezvoltarea continuă a agriculturii, iar progresul se observă de la un an la altul (Mistrean L, Staver L, Belostecinic G, Remeikiene R, Gasparenien L, Özen E, 2024).

REFERINȚE

1. Banca Națională a Moldovei. (2014). *Raport anual al Băncii Naționale a Moldovei pentru anul 2014*. https://www.bnm.md/files/2014_ro.pdf
2. Belobrov, A., Cociug, V., & Mistrean, L. (2015). *Certificat Bancar European*. Chișinău: ASEM.
3. Cociug, V., & Mistrean, L. (2022). *Produse și servicii bancare*. Chișinău: ASEM.
4. Mistrean, L., Belostecinic, G., & Staver, L. (2024). Research on consumer preferences and consumer satisfaction levels in the banking sector: A case study in the Republic of Moldova. *Global financial analytics and business forecasting* (pp. 83–116). New York: Nova Science Publishers, Inc.
5. Mistrean, L., Bușmachiu, E., & Staver, L. (2022). The credit market for small and medium enterprises in the Republic of Moldova. *Managing risk and decision making in times of economic distress* (Part B, Vol. 108B, pp. 109–130). Bingley: Emerald Publishing Limited.
6. Mistrean, L., Staver, L., Belostecinic, G., Remeikiene, R., Gasparenien, L., & Özen, E. (2024). Adapting businesses for a sustainable future – Integrating ESG criteria and digitalizing financial flows. *Competitiveness and innovation in the knowledge economy: 28th International Scientific Conference* (Vol. 1, pp. 137–155). Chișinău: ASEM
7. Mistrean, L. (2024). Research on the financial education level of the banking consumers in the Republic of Moldova. *Contemporary challenges in social science management: Skills gaps and shortages in the labour market* (pp. 23–45). Leeds: Emerald Publishing Limited.
8. Mistrean, L. (2015). Căi de soluționare a creditelor problematice în băncile din Republica Moldova. *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii: Conferința științifică internațională, 25–26 septembrie* (Vol. II, pp. 132–136). Chișinău: ASEM.
9. Mistrean, L. (2017). Influence of the financial crisis on the credit policy of banks from the Republic of Moldova. *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii: Conferința științifică internațională, 22–23 septembrie* (Vol. II, pp. 207–214). Chișinău: ASEM.
10. Mistrean, L. (2021). Behavioural evolution of consumers of banking services in the COVID-19 pandemic situation. *Journal of Corporate Governance, Insurance, and Risk Management (JCGIRM)*, 8(1), 84–100.
11. Mistrean, L. (2023). Contemporary directions on how consumers interact with financial-banking services. *The USV Annals of Economics and Public Administration*, 23(1(37)), 151–161.
12. Mistrean, L. (2023). Factors influencing customer loyalty in the retail banking sector: A study of financial-banking services in the Republic of Moldova. *Opportunities and Challenges in Sustainability*, 2(2), 81–92.
13. Mistrean, L. (2012). Metode contemporane de majorare a calității portofoliului de credite. *Analele Academiei de Studii Economice din Moldova*, 10, 168–172.

Coordonator științific: MISTREAN Larisa, dr., conf. univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail: mistrean.larisa@ase.md